

MAGYAR MOZGALOM

24000 Szabadka, Georgi Dimitri u. 2/a.; +381 24 4100 800
www.magyarmozgalom.rs; info@magyarmozgalom.rs

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Orbán Viktor miniszterelnök úr részére

1357 BUDAPEST
Pf. 6.

Tárgy: tájékoztatás és segítség kérés a (szerbiai) Nemzeti tanácsokról szóló törvény módosítása és a Vagyon-visszaszármaztatási (kárptótlási) törvény alkalmazása ügyében

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

A Magyar Mozgalom megalakulása óta eltelt két és fél esztendőben Magyarország Kormánya számos alkalommal hozta a tudomásunkra, hogy szervezetünket nem tartja a nemzetpolitikai együttműködés részének. Az elutasító kormányzati álláspont tudomásul vételén túl annyit tudunk tenni, hogy sorozatos megnyilatkozásainkkal, programjainkkal, kezdeményezéseinkkel és javaslatainkkal igyekszünk válaszokat találni azokra a kérdésekre, amelyek – a gazdasági kilátástalanság mellett – erőteljes befolyással vannak a vajdasági magyar közösség kétségbeejtő lelkiállapotára.

A Szerbiában uralkodó gazdasági helyzet csak részben nyújt magyarázatot az itt tapasztalható egzódusra. A 90-es évek során a létbizonytalanság és fenyegetettség számottevően erősebb volt, mint ma, a vajdasági magyarság fogyásának üteme mégsem érte el a jelenleginek a felét sem.

Mérföldekre van a valóságtól a vajdasági magyarok mai lélekszámra vonatkozó azon becslés, amelyet Pásztor István a minap osztott meg a közvéleménnyel és, amely szerint még „mindig jóval, jóval 200 ezer felett vagyunk, közelebb a 250 ezerhez, mint a 200 ezerhez.” Az évről évre csökkenő diáklétszám, a magyarlakta településeken üresen álló és eladó házak és a betöltetlen álláshirdetések száma mind-mind arra utalnak, hogy az itt élő magyarság lélekszáma 200 ezer fő alá csökkent és közelebb van a 150 ezerhez, mint a 200 ezerhez, a csökkenés üteme pedig tovább gyorsul.

Szervezetünk helyzetértékelése szerint a drámai méreteket öltő elvándorlás és természetes népességfogyás egyik alapvető oka, hogy a vajdasági magyar közösségnek nincs közmegebecsülésnek örvendő politikai ereje és vezetője, akire felnézhetnének, akit tisztelhetnének, akiben megbízhatnának az itt élő magyar emberek. Bebizonyosodott, hogy a pénz önmagában nem alkalmas eszköz a közösségmegtartásra, amennyiben nem párosul az embereknek reményt adó személyes tartással és példamutatással.

Nap mint nap tapasztaljuk hogyan hozza a Szerb Haladó Párt a Vajdasági Magyar Szövetséget és Pásztor Istvánt egyre megalázóbb helyzetekbe. A sorozatos közösségi megaláztatásokat látva a magyar közösség tagjai mára tömegesen veszítették el reményüket, hogy egyszer – akár egyénileg, akár egy nemzeti közösség tagjaként – megbecsült polgárai lehetnek Szerbiának.

Ezúttal két olyan fejleményre szeretnénk az anyaországi politikai szereplők figyelmét felhívni, és azok megoldásával kapcsolatban a Magyar Kormány segítségét kérni, amelyek közösségi megaláztatásunk legújabb mintapéldái.

Köztudomású, hogy a magyar autonómia ügyét és a második világháborút követő megtorlással szembeni igazságtétel és vagyon-visszaszármaztatás kérdését a többpártrendszer bevezetése óta létrejött minden vajdasági magyar szervezet a zászlajára tűzte és Magyarország 1990 óta működött valamennyi kormánya támogatta.

Az Ideiglenes Magyar Nemzeti Tanács, a Kárpát-medencei magyarság első, szervezett formában működő autonómiatestülete 1999-ben a Vajdaságban jött létre. A miloševići rendszer bukását követően – immár törvényi felhatalmazás alapján – 2002-ben alakulhatott meg a Magyar Nemzeti Tanács. Hét év kitartó politikai és jogalkotási erőfeszítésének eredményeként 2009 augusztusában fogadta el Szerbia Parlamentje azt a jogszabályt (a Nemzeti tanácsokról szóló törvényt), amely alapján felállhatott a külön magyar választói névjegyzék és 2010 nyarán megalakulhatott a közvetlenül, a vajdasági magyar választók által megválasztott, és számos közhatalmi jogosítvánnyal felruházott szerbiai magyar kisebbségi önkormányzat.

A szerb politikai színtér központi és helyi szereplői részéről a kezdetektől fogva ellenállás volt tapasztalható a külön választói névjegyzék alapján megválasztott Magyar Nemzeti Tanács autonómiaépítési erőfeszítéseivel szemben.

A nemzeti tanácsi hatáskörök megsértése a 2010-2012 közötti időszakban jó néhány nyilvános konfliktust és megnyert bírósági pert eredményezett a Boris Tadić vezette Demokrata Párt helyi reprezentánsaival szemben, ugyanakkor – legalábbis nyíltan – a központi kormányzat nem tett kisebbségi autonómiaellenes intézkedéseket.

A Szerb Haladó Párt 2012-es hatalomra jutásával jelentősen megváltozott a politikai közhangulat Szerbiában. A széles körű vajdasági autonómiával és valós hatáskörökkel rendelkező kisebbségi önkormányzatokkal szembeni politikai közbeszéd kiváló táptalaja volt egy olyan alkotmánybírói döntés megszületésének 2014 januárjában, amely erőteljesen megtizedelte a kisebbségi önkormányzatok hatásköreit, megsemmisítve a nemzeti tanácsi törvény számos fontos rendelkezését.

Mivel a 2014 januári alkotmánybírói határozat következtében jó néhány jogszabályi összeütközés és joghézag jött létre a szerbiai jogrendszerben, az ország európai uniós csatlakozási folyamata kapcsán kötelezettségként fogalmazódott meg a Nemzeti tanácsokról szóló törvény módosítása.

A Szerb Kormány Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztériuma 2017 november 27-én közvitára bocsátotta a nemzeti tanácsi törvény módosításának munkaváltozatát.

A Magyar Mozgalom helyzetértékelése szerint a közzétett szöveg látványos kudarca annak a megalkuvó kisebbségi politizálásnak, amelyet a Szerb Haladó Párt kormánya kerülése óta Pásztor István vezetésével folytat a Vajdasági Magyar Szövetség.

Meggyőződésünk, hogy a tervezetből visszaköszönő megoldások a történelem során legjobbnak minősített magyar-szerb államközi kapcsolatoknak a megcsúfolását is jelentik. Véleményünk szerint a napvilágot látott tervezet a délvidéki magyar közösségre nézve egyszersmind sértő és megalázó.

Amennyiben a közvitára bocsátott megoldások törvényerőre emelkednek, megvalósul a nemzeti közösségi autonómia teljes szerb állami gyámság alá helyezése. Emellett, a tervezet elfogadásával tovább szűkülnének a nemzeti tanácsok hatáskörei is, amelyeket az Alkotmánybíróság 2014-ben egyszer már jelentősen lecsökkentett.

A közvitára bocsátott tervezet értelmében a Magyar Nemzeti Tanács működésének kétnyelvűvé kellene válnia. Az MNT üléseinek jegyzőkönyvét, valamint minden nemzeti tanácsi határozatot magyar és szerb nyelven kellene elkészíteni. Az elfogadott határozatokat tizenöt napon belül el kellene juttatni a Szerb Kormány Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztériumához, valamint közzé kellene azokat tenni a Magyar Nemzeti Tanács kétnyelvű (szerb és magyar) honlapján.

Botránysnak tartjuk, hogy egy olyan ország, amely az Európai Unió tagjává szeretne válni, ahelyett, hogy a kisebbségi nyelvek egyenrangú használatának előmozdítását tűzné ki célul, a törvénymódosítással az államnyelv egyenrangú használatát vezeti be a nemzeti tanácsok életébe. Egyenesen felháborító, hogy, ahelyett, hogy a nemzeti tanácsok hatásköreit megsértő állami, tartományi és önkormányzati szervek vezetőivel szemben irányozna elő büntetőrendelkezéseket a jogszabály-tervezet, a kétnyelvű (magyar és szerb) működésre vonatkozó szabályokat be nem tartó nemzeti tanácsi elnököket fenyegeti pénzbüntetéssel a törvénytervezet.

A Nemzeti tanácsokról szóló törvény tervezetének hatásköri rendelkezései is súlyos visszalépést jelentenek. A közvitára bocsátott szöveg megszüntetné a nemzeti tanácsi hatáskörök fogalmát, ehelyett a jogosítvány/felhatalmazás fogalmát vezetné be. A látszólag terminológiai tekinthető változás a nemzeti tanácsok, mint kisebbségi önkormányzatok lényegét érinti. A 2009-ben elfogadott Nemzeti tanácsi törvény előkészítése során komoly politikai és jogi vita folyt azzal kapcsolatban, hogy a nemzeti tanácsok (kvázi állami szervekként) hatáskörökkel rendelkezzenek-e, vagy különleges civil szerveződésként jogosítványokkal/felhatalmazásokkal bírjanak. 2009-ben a vita – a magyar közösség számára kedvező módon – olyan irányban dőlt el, amely a nemzeti tanácsokat kvázi állami szervekként ismerte el.

Ami a konkrét hatáskörszűkítéseket illeti, egyrésztől megszűnne annak a lehetősége, hogy Vajdaság Autonóm Tartomány, vagy a helyi önkormányzatok jogosítványokat ruházzanak a nemzeti tanácsokra, ami 2002 óta bevett gyakorlat volt. A jövőben a nemzeti tanácsok kizárólag a törvényben meghatározott felhatalmazásaikat gyakorolhatnák.

Megszűnne az a lehetőség is, hogy a nemzeti tanácsok olyan művelődési intézményeket nyilvánítsanak kiemelt jelentőségűnek az adott közösség szempontjából, amelyek tevékenysége nem az adott nemzeti közösséghez kötődik elsősorban. A Magyar Nemzeti Tanács által a magyar közösség szempontjából kiemelt jelentőségűnek nyilvánított intézmények egész sora veszítené el ezáltal kiemelt jellegét, mivel ezen intézmények nagy

többsége a szerb többség és más kisebbségi közösségek kulturális örökségét is őrzi. Ráadásul, a kiemelt jelentőségű státuszt az adott intézmény nem a nemzeti tanácsi döntéssel, hanem az alapító okiratának a módosításával nyerné el. Az alapító okirat módosítása az esetek elsöprő többségében helyi önkormányzati hatáskörben van, ezáltal a kiemelt jelentőségűvé nyilvánítás a helyi önkormányzatok által sikeresen obstruálható lesz, összhangban a korábbi évek gyakorlatával.

A nemzeti tanácsok oktatási jogosítványaira vonatkozó rendelkezések közé visszakerülne ugyan az Alkotmánybíróság által törölt kiemelt jelentőségű oktatási intézmény fogalma, de olyan korlátozásokkal, amelyek miatt a magyar közösség számára kiemelt jelentőségűnek tekinthető oktatási intézmények töredéke nyerhetné csak el a kiemelt jelentőségű intézmény státuszát.

A törvénymódosítási tervezet kísérletet sem tesz arra, hogy kijavítsa a hatályos törvény egyik legnagyobb hiányosságát a külön kisebbségi választói névjegyzékek karbantartása terén. Így az állam továbbra sem tartja feladatának azt, hogy ösztönözze a kisebbségi közösségekhez tartozó, felnőttkorba lépő, és ezzel szavazati jogot szerző fiatalok feliratkozását a saját nemzeti közösségük külön választói névjegyzékére azzal, hogy hivatalból küldjön ki tájékoztatást minden felnőttkorúvá vált szavazópolgárnak erről, az őt megillető személyes jogról. Ha az ilyen tájékoztatás a jövőben nem válik állandó folyamattá és bevett gyakorlattá, a külön választói névjegyzékek elsorvadnak. Ennek megakadályozása nem a kisebbségi közösség dolga és felelőssége kellene, hogy legyen, hanem mindenek előtt megkerülhetetlen állami feladat.

Nem tudjuk, hogy a törvénytervezet előkészítésében részt vettek-e a VMSZ politikusai, jogászai és a Magyar Nemzeti Tanács képviselői. Amennyiben nem vettek részt, felvetődik egyrészt a kérdés, hogyan lehetséges, hogy a legnagyobb lélekszámú szerbiai nemzeti közösség érdekképviseleti szervezeteit nem hívták meg az előkészítő munkára. Néhány évvel ezelőtt teljességgel elképzelhetetlen lett volna, hogy a Magyar Nemzeti Tanácsot kihagyják a nemzetiségi autonómia-törvény módosításának a megszövegezéséből. Az MNT egészen 2014-ig megkerülhetetlen szereplője volt a kisebbségi tárgyú jogalkotási folyamatoknak, amelynek álláspontjait rendre valamennyi szerbiai kisebbségi önkormányzat magáévá tette és támogatta. Felvetődik továbbá az a kérdés is, hogy mekkora a VMSZ tényleges politikai súlya és érdekérvényesítő képessége, továbbá megbecsültsége a kormánykoalíciók belül, ha egy ilyen, a magyarság szempontjából kulcsfontosságú törvény előkészítéséből egyszerűen ki lehetett hagyni.

Amennyiben a törvénytervezet előkészítése a VMSZ és az MNT részvételével zajlott, akkor még fajsúlyosabban vetődik fel a kérdés, hogy hogyan fordulhatott elő, hogy azok a képviselők és politikusok, akik az itt élő magyar választópolgárok szavazatainak köszönhetően kaptak lehetőséget arra, hogy védjék a magyar érdekeiket, nem emelték fel a szavukat a Magyar Nemzeti Tanács teljes kiskorúsítása ellen.

A magyar közösség tagjaitól a második világháború után elvett vagyoni visszaszámoltatásának folyamatával kapcsolatban hasonlóan aggasztó fejleményekről kell beszámolnunk.

Emlékeztetül: 2011 őszén, amikor a Boris Tadić vezette Demokrata Párt a vajdasági magyarok érdekeit sértő kárpótlási törvényt fogadtatott el Szerbia Parlamentjében, Magyarország Kormánya a diszkriminatív törvényi rendelkezések módosításától tette függővé a szerb EU-tagjelöltség támogatását. A határozott fellépés eredményeként végül

olyan vagyon-visszaszármaztatási és rehabilitációs jogi keret lépett hatályba Szerbiában, amely a délvidéki magyarok érdekeit tiszteletben tartotta.

A magyarságot Magyarország első és második világháborús szerepe miatt bűnös népek tartó ideológiai berögződés a jogalkalmazás során került újra erőteljesen előtérbe. A délvidéki magyarsággal szemben a második világháború végén végrehajtott vagyonelkobzási eljárások nagy többségében olyan vagyonelvételi jogcímenek zajlottak, amelyek során az akkori tulajdonosok bűnössége jelentette az elkobzási jogalapot. Emiatt, a vajdasági magyar kérelmezők többsége esetében, a vagyon-visszaszármaztatási eljárás lefolytatása előtt, a leszámazottaknak kérniük kellett felmenőik bírósági rehabilitációját. Kevés kivételtől eltekintve a bírósági rehabilitációs eljárásokban a magyar kérelmezők esetében kedvező ítéletek születtek.

Ugyanakkor, a Vagyon-visszaszármaztatási Ügynökség, mint a Szerb Kormány alá rendelt közigazgatási szerv sorra utasítja el a jogerős bírósági ítéletekkel rehabilitált magyar igénylők kérelmeit azokra a hét évtizeddel ezelőtti katonai közigazgatási és államvédelmi dokumentumokra hivatkozva, amelyek alapján a második világháborút követően megállapították a kérelmezők felmenőinek bűnösségét. A Vagyon-visszaszármaztatási Ügynökség tehát a visszaszármaztatási kérelmeket elbíráló közigazgatási eljárásokban sorra bírálja felül a jogerős rehabilitációs bírósági ítéleteket, ami homlokegyenest ellentétes a jogállamiság alapelveivel, másrésztől mélyen igazságtalan a magyar közösséggel szemben.

Az előbbieken felsoroltakhoz azt is hozzá kell tenni, hogy a szerbiai Vagyon-visszaszármaztatási Ügynökség, mondva csinált viszonyossági dilemmák okán, halogatja a magyarországi illetőségű magyar állampolgárok kérelmeinek elbírálását. A jogi probléma két rétegű: egyrészt, a vonatkozó szerb törvény eleve csak abban az esetben biztosít jogot a külföldi állampolgár kérelmezőnek vagyon-visszaszármaztatásra, illetve kárpótlásra, amennyiben az erre való jogosultság tekintetében kérelmező állampolgársága szerinti állam és Szerbia között viszonyosság áll fenn. Másrészt (ha az előző dilemma a magyar érdek javára dőlne el), a viszonyosság értelmezésében - a híreink szerint - a fent nevezett szerbiai szakhatóság a természetben történő vagyon-visszaszármaztatás lehetősége tekintetében sem látja igazoltnak a viszonyosságot a múlt század 90-es éveinek magyar kárpótlási jogszabályai vonatkozásában. A magyar állampolgárságú kérelmezőknek elemi érdeke fűződik ahhoz, hogy egyáltalán ne válhasson kétségessé a vagyon-visszaszármaztatásra való jogosultságuk, másrészt ahhoz is, hogy ne rostálódjanak ki a - lehetőség szerint - természetben történő vagyon-visszaszármaztatásból. A szerbiai törvény értelmében ugyan a természetben történő visszaszolgáltatás - lehetőség szerint - prioritást élvez, azonban annak hiányában 15 év futamidejű államkötvények révén történik majd meg a kárpótlás. Ennek kedvezőtlen következménye viszont az lesz, hogy - lévén, hogy a rendelkezésre álló fedezet az elvett vagyon reálértékének 1/7 részére lesz elég - az államkötvénnyel kárpótlottak reálértéken töredékét kapják annak, amit a természetbeni visszaszármaztatásban részesült kérelmezők nyerhetnek el. Az elmondottakból látható, hogy kiemelkedően fontos (magyar) állampolgári érdek - és engedtessek meg a megállapítás: magyar államérdek is - fűződik ahhoz, hogy a viszonyosság fennállásának megállapítása kérdésben hatáskörileg illetékes szerb szakhatóság (a Vagyon-visszaszármaztatási Ügynökség) ne is juthasson el olyan, egyébként érdemben megalapozatlan megállapításhoz, hogy szerb (azaz egykori jugoszláv) állampolgárok annak idején nem fértek hozzá a magyarországi kárpótlási (vagyon-visszaszármaztatási) lehetőségekhez.

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

Üdvözljük azt a határozottságot, amellyel a Magyar Kormány minden lehetséges fórumom fellép a kárpátaljai magyar közösség szerzett jogait sértő ukrán oktatási törvénnyel szemben. Hisszük, hogy csak idő kérdése, hogy ezen erőfeszítések eredményeként mikor vonják vissza a jogsértő jogszabályt.

A Magyar Mozgalom, mint a délvidéki magyar közösség egyik legitim, politikai tevékenységet folytató civil szervezete nevében arra kérjük Magyarország Kormányát, hogy Szerbiának is jelezze, hogy a Magyar Nemzeti Tanács autonómiájának további leépítését és a délvidéki magyarok vagyon-visszaszármaztatásának kormányzati részről történő tudatos akadályozását sem tudják támogatni.

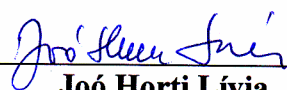
Semmiképpen nem tartanánk jónak, amennyiben a kiegyensúlyozottnak tekinthető magyar-szerb államközi kapcsolatok megromlanának, de ezzel együtt sem tudjuk szó nélkül hagyni, hogy szemünk láttára zajlik a hosszú évek alatt kiharcolt magyar autonómia leépítése és a magyar-szerb megbékélési folyamat elválaszthatatlan részét képező vagyon-visszaszármaztatás szándékos kormányzati hátráltatása.

Szabadka, 2017. december 15-én

Tisztelettel:

Garai Zsolt
társelnök

Joó Horti Livia
társelnök

Kókai Péter
társelnök